

IULIAN TĂNASE

TEORIA
FRICII

ROMAN

TREI

Ai tot respectul meu că nu faci stand-up comedy

— Tase, apreciez mult că nu faci stand-up comedy.

Teo mi-a spus asta pe cel mai natural ton. N-a spus-o cu răutate. Fraternitatea care ne unește are ca fundație râsul. Am râs mult cu Teo. Râsul creează legături. Eram foarte tineri — el avea 24 de ani, eu aveam 33 — când am început să facem împreună o emisiune la radio, noaptea, și râsul a fost aerul pe care îl respiram, și mințile noastre erau acordate una la cealaltă, și în această stare de grație aveam tot dreptul să ne simțim nemuritori. La 33 de ani, ești nemuritor, Isus poate confirma. La 24 de ani, ești încă și mai nemuritor.

Cu vreo doi ani înainte de a face echipă cu el la radio, Teo începuse să facă stand-up comedy la Café Deko, împreună cu Bobo, Vio și Costel. Tot în perioada aia, eu mă apucasem de radio. Teo a ajuns rapid să se simtă pe scenă ca peștele în apă. Tot ca peștele în apă am ajuns și eu să mă simt la microfon, în studio. Teo se scălda în lumina reflectoarelor, sub privirile spectatorilor, mie îmi plăcea să fiu invizibil și să-mi las vocea să se strecoare în urechile și în mințile ascultătorilor. Teo a devenit, între timp, unul dintre cei mai buni comedianți din țară. Eu, între timp, m-am lăsat de radio.

Eram la Control, pe terasă, tocmai ce văzuserăm un spectacol în care protagonistul spusese pe scenă niște chestii pe care și le dorea sau și le imagina amuzante, și Teo nu râsesse deloc, și exact despre asta îmi vorbea atunci, iar eu îi spuneam despre diferența dintre a avea umor și a avea haz, sunt oameni care au umor, dar nu sunt amuzanți, pur și simplu nu te fac să râzi. Tipul de pe scenă avea umor, sigur avea umor, dar nu avea haz. Nu știu, poate că nu avea haz tocmai pentru că se străduia prea mult să fie amuzant, deși nu cred că despre asta e vorba. Haz ai sau n-ai. Dacă n-ai, e bine să știi că n-ai.

— Sorry, nu m-a făcut deloc să râd, a spus Teo. Uite, tu, de exemplu — tu mă faci să râd.

— OK, știu asta, doar că eu nu sunt pe scenă când te fac să râzi. Dacă m-aș urca pe scenă, în club, la 99 sau în altă parte, nu cred că te-aș mai face să râzi.

— Tase, apreciez mult că nu faci stand-up comedy.

— Și eu apreciez mult că nu scrii cărți.

Am izbucnit amândoi în râs.

O pasăre invizibilă a trecut pe lângă noi, atingându-ne discret pe umăr.

Dorința e Raiul, dorința e Iadul

Nu știu cum s-a insinuat în viața mea dorința de a face stand-up comedy. I-am văzut de multe ori pe Teo și pe Costel pe scenă. Sunt prietenii mei și mi s-au părut mereu cei mai buni. I-am admirat și îi admir. În ultimii doi ani, m-am apropiat mai mult de Costel, datorită podcastului pe care îl facem împreună. Să râzi două-trei ore pe săptămână împreună cu cineva nu e chiar puțin lucru. Să râzi, în vacanță, ore în șir, zile la rând, împreună cu cineva e de neprețuit. Costel și-a testat multe glume pe mine, iar eu mi-am încercat multe glume pe el. Doar că, în timp ce eu făceam glume de dragul de-a le face, Costel le lua pe-ale lui pe scenă. Glumele lui Costel au produs nu doar hohote de râs, ci și bani și foarte mulți fani. Mă bucur c-a făcut bani, am înotat și eu de multe ori în piscina lui de la Albești. De fapt, dacă stau să mă gândesc, majoritatea prietenilor mei s-au îmbogățit, iar eu nu m-am îmbogățit absolut deloc. Însă sunt foarte OK cu asta. M-am obișnuit să trăiesc la limită. Sufăr de un complex peratologic, se pare.

Tot ce mi-am dorit eu mai mult și mai mult de la mine a fost să scriu, și exact asta am făcut. Am scris și am publicat cărți. Comedia, da, se vinde infinit mai bine decât literatura. În ultimii douăzeci și ceva de ani,

eu am produs o marfă care mai mult nu s-a vândut decât s-a vândut. Nu mi-am făcut vreo clipă nici cea mai vagă iluzie că aş putea trăi din scris. Nu-mi fac iluzii nici că, după moartea mea, cărțile mele se vor vinde mai bine decât s-au vândut în timpul vieții, și oricum n-o să-mi pese prea mult după ce mor, în Iad o să fiu ocupat cu altele.

Fii serios, Tase! Iadul și Raiul nu există decât aici, pe Pământ!

Vocea mea interioară are dreptate: Iadul și Raiul nu există decât aici, pe Pământ. Am fost de multe ori în Iad, dar am fost și în Rai. Momentan, mă aflu între.

E un mister cum își face loc dorința în sufletul omului. Probabil că datorită — sau poate din cauza — lui Costel a apărut dorința mea de a face stand-up comedy, însă îmi cunosc atât de bine teama de scenă, încât va trebui să găsesc o altă cale de a o îndeplini.

Dorința e o frică întoarsă pe dos.

Pe bune, Tase, că dorința e o frică întoarsă pe dos!?
Nu știu, zic și eu.

Am o problemă cu vârsta

Dacă aş fi la Alcoomicii Anonimi, aş începe așa: „Sunt Tase și-mi doresc foarte mult să fac stand-up comedy“.

Sunt pur și simplu tiranizat de această dorință. Am încercat să scap de ea, dar nu am reușit. Eu și dorința asta a mea ne aflăm, practic, într-o relație toxică. În timp ce dorința mă tiranizează, frica mă terorizează. Sunt terorizat de ideea de-a mă urca pe scenă în fața unui public viu. În fața unor morminte, n-aș avea probabil nicio problemă. Aș dezgropa din mine tot felul de glume nemuritoare.

Am 48 de ani, vârstă la care majoritatea comicienilor fac stand-up de vreo 30 de ani sau chiar de mai mult. Încă nu există dovezi dacă în viața intrauterină se fac spectacole de stand-up comedy, dar vor exista.

Am pomenit vârsta pe care o am momentan pentru simplul motiv că voiam să-mi ridic singur mînea la fileu și să spun că mă deranjează foarte tare ideea de vârstă. Un prieten de-ai mei are 29 de ani și spune mereu că are 30. Pur și simplu îi este jenă cu vârsta de 29 de ani, și pe bună dreptate. Și mie mi-ar fi jenă să am 29 de ani, nu neapărat că 30 ar fi vreo șmecherie cu mult mai mare.

Să vă spun ceva: orice vârstă e nașpa. Copiii de 10 ani de-abia așteaptă să crească, să aibă măcar 14. Cei de 13 ani se jenează să spună că au 13, pe motiv că arată de 16. Iar cei de 16 sunt atât de aproape de vârsta de 18 ani, încât spun că au 18 și își tot repetă chestia asta până ajung s-o și creadă, motiv pentru care se arată foarte surprinși când li se spune la magazin: „Nu vindem țigări minorilor“. Când ai 20 de ani, vârstă spre care priveai cu infinită admirație pe vremea când n-aveai decât 12, ți se pare că ești atât de mic și de neînsemnat pe lângă cei de 30 de ani, încât, atunci când chiar împlinești 30, te simți super nașpa pe lângă cei de 40, care au ajuns deja la o relaxare pe care nu o aveau cu zece ani în urmă. Probleme sunt mereu. Orice vârstă are problemele ei. După o anumită vârstă, cele mai mari sunt de sănătate.

Eu nu am absolut nicio problemă cu vârsta de 48 de ani și nici cu vârsta de 49 de ani, pe care o voi împlini foarte curând. Eu am o problemă, dar una foarte mare, cu ideea de vârstă. Aș vrea pur și simplu să scap de vârstă. Aș vrea să scap de vârstă ca de o proprietate cu care nu mai vreau să am de-a face. Vârsta mi se pare un soi de casă bântuită. Nu vreau să locuiesc în niciun fel de vârstă. Aș vrea fie să-mi vând vârsta, fie s-o donez, și asta pentru că mi-e foarte greu să mă identific cu o persoană care, în orice clipă a existenței sale, are vârstă. Vreau să am măcar câteva momente în care să mă separ de vârsta mea și ea de mine, să nu mai existe nicio legătură între noi. Asta nu înseamnă că vreau să trăiesc în afara timpului, căci timpul e OK, îți faci treaba cu el, îmi doresc doar să exist și eu un pic în afara oricărei vârste.

Scuze, m-am cam lungit cu faza asta și am și repetat cuvântul „vârstă“ de o mie de ori, dar n-am ce face. Știu de unde mi se trage. De la imensa neîncredere pe care o am față de certificatele de naștere. Pe bune, ar trebui să cred mult prea mulți oameni pe cuvânt că m-am născut în data cutare, în anul cutare, în locul cutare. Gândiți-vă un pic: sunt foarte puțini oameni pe lumea asta care par că au exact vârsta pe care o au. Unii par mult mai în vârstă decât sunt în realitate, alții par mai tineri, și de ce se întâmplă asta? Vă spun eu: pentru c-au fost înșelați. Pentru că certificatele de naștere sunt vrăjeală, la fel ca majoritatea certificatelor de căsătorie. Nici măcar în certificatele de divorț nu poți să ai încredere sută la sută.

Apropo de asta: eu, Tase, am avut două căsnicii, nu-mi pare rău că le-am avut, dar nici nu regret că vorbesc despre ele la trecut. Am doi copii din a doua căsnicie, o fată și un băiat. Niciunul nu mai locuiește cu mine, știu și de ce, dar nu doresc să intru în detalii. Sunt atât de fericit că există acești copii, încât pot exista unde vor, doar să știu că sunt ei bine. Vorbim zilnic la telefon, ne vedem de câte ori e posibil, însă, uneori, trebuie să recunosc, mi-e foarte greu să scap de senzația că propriii copii m-au abandonat, deși știu că nu m-au abandonat, doar că eu sunt un suflet dramatic și sensibil, chiar dacă nu par. M-a întrebat într-o zi băiatul meu în vârstă de zece ani cum e să locuiești singur. El mai vine pe la mine, jucăm fotbal, ping-pong, șah, ne uităm la filme, dormim împreună, iar seara, înainte de culcare, discutăm de-ale vieții.

— Nu e vesel, i-am spus, dar ajungi să te obișnuiești.

Singurătatea nu e pentru toată lumea, norocul meu e că am descoperit la un moment dat că am stofă de pustnic. „Felicitări, doamnă, aveți un pustnic de trei kilograme patru sute!“ — mă îndoiesc că mama a auzit cuvintele astea la maternitate. Iar acum, pustnicului din mine i-a intrat în fiecare celulă și-n fiecare miligram din cele 21 de grame ale sufletului această dorință tiranică de a face stand-up. Dorința e Iadul, dorința e Raiul.

Vorbeam zilele trecute cu un prieten care și-a făcut o foarte frumoasă carieră academică, îl apreciez sincer, țin la el și știu că și el mă apreciază și ține la mine. Am trecut dintr-una în alta și am ajuns și la dorința mea de a face stand-up comedy, iar el m-a întrebat nitam-nisam care cred că este cea mai mare realizare a mea de până acum, o întrebare care ar fi putut părea aiurea într-un alt context decât cel al prieteniei. Pe mine nu m-a deranjat deloc. I-am răspuns fără să clipesc:

— Cea mai mare realizare a mea de până acum e că n-am înnebunit.

Bravo, Tase! I-ai zis-o.

Hohotline

Cum ar fi dacă de mâine aş începe să fiu amuzant!?
A, nu, mâine e joi, mai bine încep de luni.

Doar că nu merge așa. Ar fi drăguț să meargă așa, dar nu merge.

Nu e ca și cum ai lua o pilulă albastră și s-ar rezolva problema.

OMG, ce tare e umorul tău, iubitul! Să mai iei ce ai luat!

Nu există pilule nici albastre, nici galbene, nici de vreo altă culoare care să trezească în tine simțul umorului.

Costel e cel care mi-a recomandat cartea lui Judy Carter, *The Comedy Bible*. Prietenia cu el e unul dintre cele mai bune lucruri care mi s-au întâmplat în ultimii ani. Scena de stand-up este animalul de companie al lui Costel. Scena este acvariul în care Costel înoată ca un pește-spadă, ca un pește-sfadă, ca un delfin finuț. E suficient ca el să dea o dată din aripioare pentru ca publicul să râdă în hohote.

Există în cartea lui Judy Carter o listă de întrebări, sub titlul „The Yuk Factor”.¹ La aceste întrebări ești invitat

¹ Coeficientul de haz (lb. engleză în original)

să răspunzi cu Da sau Nu. Am răspuns și eu cu Da sau Nu. Există de fiecare dată o poveste sau mai multe în spatele unui Da sau al unui Nu.

Crezi că ești mai amuzant decât majoritatea bulangiilor pe care îi vezi la TV?

Da, sigur că da, doar că eu nu mă uit la televizor. Din fericire, am auzit c-ar exista la TV și persoane amuzante, cum ar fi prietenii mei Teo și Costel. OK, decât ei nu sunt mai amuzant, dar pe-amândoi i-am făcut să râdă în hohote, și nu o dată.

Se întâmplă ca o voce interioară să-ți spună „Ar trebui să pui asta pe hârtie“ de fiecare dată când deschizi gura, chiar și în timpul sexului?

Da, sigur că da. Mi s-a întâmplat de multe ori să fac glume în timpul partidelor de sex. (O paranteză: numai mie mi se pare ciudată expresia „partidă de sex“!? Trebuie să avem brigadă de arbitri care să țină scorul când jucăm o partidă de sex? Putem să ne invităm familia și prietenii la meci? Primești cartonaș roșu când intri la rupere? Primești cartonaș galben când există contact emoțional? Dacă partida de sex se încheie la egalitate, urmează prelungiri și apoi lovituri de la 11 centimetri? Dar să revin.)

E o mare greșeală să faci glume în timpul unei partide de sex, mai ales în anumite momente de tensiune extremă, însă nici n-ai ce face. Îți poate veni o glumă când ți-e lumea mai dragă și nu întotdeauna o poți ține

în frâu, chiar dacă ai niște hamuri pe noptieră. O glumă e ca un animal sălbatic care îți poate sări la beregată în orice clipă, chiar și în timpul sexului, când tot ce ți-ai dori e să fii lăsat în pace și să duci la bun sfârșit ceea ce ai început. Dar iată c-o spui, îi dai drumul, îți dai drumul la glumă, și replicile pe care le-am primit eu au fost ceva de genul ăsta: „Nenorocitul, trebuia să faci tu o glumă exact acum! Mai aveam puțin și...” Glumele făcute în pat îți omoară pula cu sânge-rece. Glumele făcute în pat sunt cel mai mare dușman al erecției, așa că felicitări tuturor bărbaților care fie n-au umor, fie reușesc să-și reprime glumele în astfel de momente. Faza e că scuzele nu ajută deloc, dar absolut deloc. Femeia se trage deoparte, te mai înjură de câteva ori, dar tu ești foarte mulțumit de gluma pe care ai făcut-o și tot ce-ți dorești în clipa aia e să n-o pierzi. Există o secundă când ții mai mult la gluma ta decât la femeia de lângă tine — atât de nenorociți suntem noi, bărbații cu umor care nu reușim să ne ținem glumele în frâu. Și tocmai atunci îți mai vine o glumă, încă una, și nici pe asta nu vrei s-o pierzi.

— Iubito, poți să aprinzi, te rog, o lumânare?

— De ce? Întreabă ea.

— Pentru că mi-a murit pula.

Așa fac creștinii când le moare cineva drag: aprind o lumânare la capul mortului. Pula este un membru al familiei. Pula este un membru foarte important al familiei. Pula este capul familiei.

— Doamne, ce nenorocit ești! răspunde ea, râzând în hohote.

Te ridici, îți notezi glumele într-un caiet, apoi te întorci în pat ca să-ți faci datoria de bărbat.

— O, am avut un orgasm delicios, dar tot un nenorocit ești! Îți spune ea, în cele din urmă.

Ești gelos pe toată lumea care trăiește din comedie?

Da, sigur că da. Sunt gelos pe Costel, pe Teo, pe Louis C.K., pe Ricky Gervais, pe Jerry Seinfeld, pe Mr. Bean, pe Tom Segura, pe Dave Chapelle, pe Bill Burr, pe Chris Rock, pe Jim Jefferies, pe Taylor Tomlinson, pe Jo Koy, pe Larry David, pe Jimmy Carr, pe Bo Burnham, pe Iliza Shlesinger, pe Radu Isac și pe tot neamul lor adormit pe scene mai mici sau mai mari, sau puțin mai mari decât cele mici, sau un pic mai mici decât cele foarte mari, și, peste toți și toate, sunt gelos pe George Carlin, acest Socrate al stand-up comedy, fie-i premisa ușoară!

Ai putea să te gândești la glume chiar și la o înmormântare?

Da, sigur că da. Nu doar c-aș putea, dar am și făcut-o deja. Când Nic a murit la doar 43 de ani din cauza unui cancer nenorocit, ne-am întâlnit mai mulți foști colegi și prieteni de-ai lui la Crematoriul Vitan-Bârzești. Nu a existat nicio ceremonie. Problema cu incinerarea e că nu există nicio ceremonie înainte ca sicriul să coboare cu liftul la subsol și de acolo corpul neînsuflețit să fie luat în primire de cele 1 000 de grade ale cuptorului. Ceremoniile, fie că e vorba de o nuntă sau de o înmormântare, sunt mereu surse extraordinare de umor. N-a fost cazul de data asta. De fapt, a fost. Simona, soția lui

Nic, le-a cerut celor de la Crematoriu să îndepărteze icoana de pe sicriu. Și mai era și un crucifix lângă icoană. „Vă rog să-l luați de acolo!“ Și cei de la Crematoriu s-au executat. A fost foarte tare Simona! Nic fusese ateu practicant. După care eu, Bărbosu, Beni, Tetelu, Alex, Gabi, Belfast am început să ne căutăm de iconițe prin portofele și de cruciulițe pe la gât, și ăsta a fost momentul când am început să râdem ca tâmpiții. Ne strânseserăm în cerc, într-un colț al sălii, râdeam cât puteam noi de încet, dar hohotele de râs au ajuns, inevitabil, și la sicriul în care se afla Nic. Pe Nic sigur nu l-ar fi deranjat râsul ăsta, pentru că în grupul nostru s-a râs mereu din orice. Bărbosu și-a amintit că Belfast se apucase la un moment dat să studieze latina și greaca veche și a povestit cum îl tachinau el și Tetelu:

— Ia zi, Belfast, cum spui în greaca veche: „Cât costă benzina fără plumb, vă rog?“, sau „Micul-dejun e inclus?“, sau „Vă rog să-mi comandați un taxi“?

Niște propoziții simple, pe care nu le găsești în niciun dialog al lui Platon, nici în *Etica nicomahică* a lui Aristotel, și iar am început să râdem ca tâmpiții, în timp ce unii dintre cei care veniseră să-și ia rămas-bun de la Nic ne aruncau niște priviri contrariate, din care nu lipsea o undă de reproș, iar Beni și-a amintit de glumele făcute în redacția *Academia Cațavencu* atunci când a murit colegul nostru de la marketing, Alex Ulea. Alex intrase cu mașina într-un copac pe vechiul drum dintre București și Constanța, când Autostrada A1 încă nu exista, și murise pe loc, și Beni nu l-a crezut pe Cătălin când l-a anunțat într-o discuție pe Yahoo Messenger c-a murit Ulea, și au pus pariu pe o sticlă de Cola.

— OK, dacă într-adevăr a murit Ulea, îți dau o sticlă de Cola. Dacă n-a murit, îmi dai tu o sticlă de Cola, i-a spus Beni lui Cătălin.

Apoi ne-am adunat cu toții la redacție și vestea era, într-adevăr, asta: Ulea murise. Avea 28 de ani și intrase cu un căcat de Daewoo Nubira într-un copac și își împărțise creierii pe șosea, creieri cu care ani de zile făcuse planuri de marketing pentru revista noastră. Dacă vrei să-l faci pe Dumnezeu să râdă, spune-i despre planurile tale de marketing.

— S-a dus să facă planuri de marketing cu îngerii, a spus cineva atunci.

La moartea lui Nic, noi vorbeam despre moartea lui Ulea și râdeam ca tâmpiții.

Te-ai gândit vreodată că ești singura persoană sănătoasă la cap dintr-o familie de nebuni?

Da, sigur că da. Când mama și tata au fost internați la Spitalul de Psihiatrie, în saloane diferite, a căzut în sarcina mea să fac o cerere la conducerea spitalului ca ei doi să stea împreună, în aceeași rezervă. Mă rog, am ceva rezerve că asta s-a întâmplat vreodată în realitate. Nu, de fapt, nu s-a întâmplat niciodată. Mama și tata au fost internați de la bun început în aceeași rezervă. Nu, nici asta nu s-a întâmplat. Mama și tata nu au fost internați la Spitalul de Psihiatrie, doar au vrut să stea câteva nopți acolo, să vadă cum e. Spitalul de Psihiatrie de la noi din oraș a fost construit din banii părinților mei. Au vrut să facă ei nebunia asta și au făcut-o. De fapt, adevărul este că la noi în oraș nu există niciun spital de psihiatrie, iar părinții mei sunt cei mai normali oameni din lume.